

شناسایی عوامل آموزشی مؤثر بر میزان پیشرفت تحصیلی زبان انگلیسی دانش آموزان پایه سوم راهنمایی از دیدگاه دبیران و دانش آموزان شهر اصفهان، سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۸۸

Researchers

غلامرضا احمدی

دکترای برنامه‌ریزی آموزش بزرگسالان، استادیار دانشگاه
آزاد خوراسگان، Email: ghahmadi@khuif.ac.ir

اشرف اصیلان

دبیر آموزش و پرورش اردستان، دانش‌آموخته‌ی کارشناسی
ارشد برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه آزاد خوراسگان،
Email: e.asilian@gmail.com

روشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

چکیده

تحقیق حاضر عوامل آموزشی و زبان‌شناختی مؤثر بر میزان پیشرفت تحصیلی زبان انگلیسی دانش‌آموزان پایه سوم راهنمایی را مورد بررسی قرار داده است. روش این تحقیق توصیفی-پیمایشی و نمونه آماری شامل ۱۱۰ نفر از معلمان و ۳۴۰ نفر از دانش‌آموزان شهر اصفهان بود. ابزار تحقیق دو پرسش‌نامه محقق ساخته را برای دبیران (پایایی ۰/۹۵) و دانش‌آموزان (پایایی ۰/۹۴) شامل می‌شد. از آمار توصیفی و استنباطی (آزمون t تک‌متغیره و t مستقل) برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. یافته‌ها نشان می‌دهند که نقش نحوه طراحی تدریس، فناوری آموزشی، محتوای کتاب‌های درسی، عوامل فردی دانش‌آموز، ارتباط دانش‌آموز و معلم و عوامل فرهنگی-اجتماعی، بیش از سطح متوسط در پیشرفت تحصیلی زبان انگلیسی مؤثر است. همچنین، بین نظرات دبیران و دانش‌آموزان در خصوص نحوه طراحی تدریس، فناوری آموزشی، محتوای کتاب‌های درسی و ارتباط دانش‌آموزان و معلمان تفاوت معنادار وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: عوامل آموزشی، پیشرفت زبانی تربیتی، مهارت‌های زبان انگلیسی.

Abstract

The present study investigated the effect of instructional and linguistic factors on the development of English language skills among third grade guidance school students. The research method was a descriptive survey. The samples included 110 teachers, and 340 students

from Esfahan Board of Education and the instruments consisted of two researcher-made questionnaires with reliability of 0.95 for teachers, and 0.94 for students. Both descriptive and inferential statistics were applied for analyzing the data (one variable t-test, independent t-test). The research findings indicated that the effect of teaching design, instructional technology, textbook contents, students' individual factors, student-teacher relationship, and social-cultural factors was more than average on the development of students' English language. Significant differences were also detected between the viewpoints of teachers and students regarding teaching plan, methods, instructional technology and textbook contents.

Key Words: Instructional Factors, Linguistic educational development, English language skills

مقدمه

دانستن زبانی دیگر علاوه بر زبان مادری، از گذشته‌های دور ذهن بشر را به خود مشغول داشته است. در عصر کنونی، با توجه به گسترش ارتباط بین ملت‌ها و نقش حیاتی زبان در ایجاد این ارتباط، بر اهمیت یادگیری زبان‌های خارجی، به‌ویژه زبان انگلیسی، به‌طور قابل ملاحظه‌ای افزوده شده است. از این‌رو، در نظام آموزش و پرورش همه کشورهای این امر مورد توجه قرار گرفته و ساعاتی از برنامه درسی دوره‌های گوناگون تحصیلی را به خود اختصاص داده است [جمالی‌پاقعه، ۱۳۸۷].

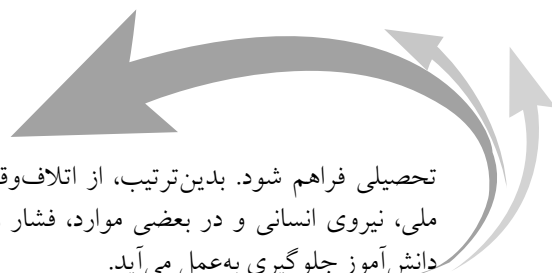
در دهه حاضر، تغییرات شگرفی در آموزش رخ داده که با آنچه از گذشته در اختیار ما بوده است، تفاوت دارد. تغییراتی بسیار عمیق و وسیع که مشابه آن هرگز در گذشته دیده نشده، بر تمام فعالیت‌های بشر تأثیر گذاشته است. دیگر آموزش متکی بر انتقال مطالب ثابت و اطلاعات مندرج به‌وسیله معلمان به متعلمان منفعل، برای حال و آینده مناسب نیست. مغزهای انباشته از مطالب فاقد انعطاف، نمی‌توانند پیچیدگی و پویایی حال و آینده را دریابند. امروزه نظام آموزش و پرورش به حق نقشی بی‌بدیل در پیشرفت بشر ایفا می‌کند. هدف از آموزش و پرورش، توسعه افکار انسان‌ها و ایجاد ژرف‌نگری و خلاقیت، خودآگاهی، آزاداندیشی و تعالی در جامعه است. بدون شک نظام آموزشی ابزار و وسیله مهمی برای تحقق هدف‌های اجتماعات کنونی بشر است [طراویان، ۱۳۸۳].

با بالا رفتن سطح فکر و دانش بشر و آگاه شدن انسان از اسرار نهفته روان خویش، اهمیت تعلیم و تربیت به‌عنوان ابزاری مهم برای ایجاد وحدت ملی و ارتقای سطح زندگی، بیش از پیش آشکار می‌شود. توسعه، تنوع و گسترش دامنه تعلیم و تربیت و به‌کارگیری یافته‌های روزافزون علمی،

موجب تغییر و دگرگونی در اهداف، مراحل و روش کار آموزشی و پرورشی شده است. پیشرفت جامعه انسانی وابستگی شدیدی به آموزش و پرورش دارد. افراد در نظام آموزشی نباید به یادگیری در محیط آموزشی اکتفا کنند، بلکه باید زمینه یادگیری مادام‌العمر برای آنان فراهم شود تا بتوانند به‌طور مداوم یاد بگیرند و امکان سازگاری پی‌گیر با دگرگونی‌های سریع آینده را داشته باشند. آموزش و پرورش بدون وجود زبان غیرممکن است [وثوقی، ۱۳۸۳].

آموزش و فراگیری زبان در عرصه تعلیم و تربیت از اولویت خاصی برخوردار است. امروزه با توجه به پیشرفت علم و فناوری و تحولات پی‌درپی، زبان انگلیسی به‌عنوان زبان بین‌المللی از اهمیت زیادی برخوردار شده است. در هزاره جدید، زبان انگلیسی عاملی مؤثر در تجارت، سیاست، اقتصاد، فناوری و علوم محسوب می‌شود و مورد نیاز جهانیان است. گسترش روزافزون فناوری و علوم در زمینه‌های گوناگون، بدون داشتن زبانی مشترک، امکان‌پذیر نیست. لذا گسترش زبان انگلیسی از طریق تدریس اصولی آن و تربیت مدرسان مسلط بر شیوه‌های تدریس اثربخش، از اولویت برخوردار است [Carter & Nunan, 2002: 72].

در تدریس و یادگیری مؤثر، عوامل بسیاری دخیل‌اند که می‌توان آن‌ها را به عوامل داخل نظام آموزش و پرورش و عوامل خارج از نظام آموزشی (عوامل خانوادگی) تقسیم کرد. بدیهی است که شناخت این عوامل، توان مسئولان را برای ارائه برنامه‌های موفق در زمینه پیشرفت تحصیلی افزایش می‌دهد. به‌علاوه، شناخت عوامل مؤثر بر افت تحصیلی باعث می‌شود که بتوان راهکارهای مناسبی برای از بین بردن عوامل بازدارنده ارائه کرد تا زمینه‌های پیشرفت

روش تحقیق

با توجه به پیمایشی بودن پژوهش، وسیله جمع‌آوری اطلاعات پرسش‌نامه است. برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزار پرسش‌نامه محقق ساخته با ۳۵ سؤال بسته پاسخ در زمینه شش مؤلفه اساسی برای دبیران و دانش‌آموزان در شناسایی عوامل آموزشی مؤثر بر پیشرفت تحصیلی زبان انگلیسی دانش‌آموزان شهر اصفهان در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ استفاده شد. روایی پرسش‌نامه توسط کارشناسان و استادان ذی‌ربط و تعدادی از پاسخ‌گویان مورد تأیید قرار گرفت. پایایی آن نیز با استفاده از فرمول ضریب آلفای کرونباخ برای دبیران ۰/۹۴ و برای دانش‌آموزان ۰/۹۵ به دست آمد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از آمار توصیفی و استنباطی (آزمون t تک‌متغیره، t مستقل) انجام گرفت.

یافته‌های تحقیق

سؤال اول: تا چه اندازه تدوین طرح درس بر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است؟ (نگاه کنید به جدول ۱)

نتایج جدول ۱ از نظر دبیران نشان می‌دهد، دامنه میانگین نمرات بین ۳/۷۶ تا ۴/۵۹ در نوسان است. بیشترین میانگین مربوط به «سبک و نحوه تدریس معلم» با میانگین ۴/۵۹ و کمترین مربوط به «داشتن طرح درس مکتوب توسط معلم» با میانگین ۳/۷۶ است. همچنین، اطلاعات مربوط به نظر دانش‌آموزان بیانگر آن است که دامنه میانگین نمرات بین ۳/۷۲ تا ۴/۲۵ در نوسان است. بیشترین میانگین مربوط به «سبک و نحوه تدریس معلم» با میانگین ۴/۲۵ و کمترین میانگین مربوط به «توجه به اطلاعات قبلی دانش‌آموز» با میانگین ۳/۷۲ است.

سؤال دوم: تا چه اندازه استفاده از فناوری آموزشی بر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است؟ (نگاه کنید به جدول ۲)

اطلاعات جدول ۲ از نظر دبیران نشان می‌دهد، دامنه میانگین نمرات بین ۳/۴۷ تا ۳/۸۴ در نوسان است، بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «استفاده از کتاب‌های کمک‌درسی» با میانگین ۳/۸۴ و کمترین میانگین مربوط به «استفاده از بسته‌های آموزشی» با میانگین ۳/۴۷ است. نظر دانش‌آموزان گویای این مطلب است که دامنه میانگین نمرات بین ۳/۲۴ تا ۳/۴۳ در نوسان است، بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «استفاده از کتاب‌های کمک‌درسی» با میانگین ۳/۴۳ و کمترین میانگین مربوط به «استفاده از چارت‌های آموزشی

تحصیلی فراهم شود. بدین ترتیب، از اتلاف وقت، سرمایه ملی، نیروی انسانی و در بعضی موارد، فشار روانی روی دانش‌آموز جلوگیری به عمل می‌آید.

مسئله این است که آموزش زبان خارجی در کشور ما، همانند کشتی طوفان‌زده، گرفتار امواج است و ثباتی در آن مشاهده نمی‌شود و با وجود تلاش‌های خالصانه و بی‌دریغ معلمان دلسوز و مدرسین علاقه‌مند، پیشرفتی در این زمینه به دست نمی‌آید. برنامه‌های آموزشی، تحت تأثیر مستقیم و غیرمستقیم عوامل بسیاری قرار دارند که بدون در نظر گرفتن آن‌ها و در صورت لزوم، بدون جرح، تعدیل، تغییر و تبدیل بسیاری از آن‌ها، نمی‌توان انتظار موفقیت‌های چشم‌گیری را در این امر داشت.

از طرف دیگر، در دنیای پیچیده امروز هیچ‌کس از یادگیری زبان انگلیسی بی‌نیاز نیست. چرا که برای موفقیت در دهکده جهانی، تنها یک راه ارتباطی وجود دارد و آن هم دانستن این زبان و کاربرد آن است. لذا از طریق یافتن راه‌های پیشرفت تحصیلی، از جمله عوامل مؤثر خانوادگی، آموزشی و پرورشی، می‌توانیم قدم‌های مؤثر و راه‌گشایی در جهت حل این مشکل بزرگ برداریم [میرحسینی، ۱۳۸۵].

با توجه به مطالب ذکر شده و اهمیت شناسایی عوامل تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی، انجام پژوهش‌های گسترده در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد. با مشخص شدن میزان تأثیر هر یک از متغیرهای پیش‌بین، می‌توان اولویت‌های برنامه‌ریزی برای تقویت پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی را تا اندازه‌ای مشخص کرد.

سوالات تحقیق

۱. تا چه اندازه تدوین طرح درس بر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است؟
۲. تا چه اندازه استفاده از فناوری آموزشی بر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است؟
۳. تا چه اندازه عوامل فردی دانش‌آموزان بر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است؟
۴. تا چه اندازه حجم مطالب و کثرت کتاب‌های درسی بر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است؟
۵. تا چه اندازه تعامل میان دانش‌آموزان و معلم بر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است؟
۶. تا چه اندازه عوامل فرهنگی و اجتماعی بر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است؟

جدول ۱. توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های مربوط به طرح درس

از نظر دانش‌آموزان						از نظر دبیران						گویه‌ها	
میانگین	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	میانگین	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم		
۳/۵۵	۸۷	۸۸	۵۸	۲۳	۳۹	۴/۱۶	۳۷	۳۴	۱۴	۴	فراوانی	تدوین اهداف رفتاری روشن و قابل دستیابی	
	۲۹/۵	۲۹/۸	۱۹/۷	۷/۸	۱۳/۲		۴۱/۶	۳۸/۲	۱۵/۷	۴/۵			درصد
۳/۹۳	۱۲۶	۷۴	۵۳	۳۲	۱۰	۴/۳۷	۴۸	۳۲	۶	۳	فراوانی	استفاده از روش‌های تدریس متنوع	
	۴۲/۷	۲۵/۱	۱۸/۰	۱۰/۸	۳/۴		۵۳/۹	۳۶/۰	۶/۷	۳/۴			درصد
۳/۷۹	۱۲۵	۵۸	۶۰	۲۹	۲۳	۴/۰۱	۲۴	۴۶	۱۶	۲	فراوانی	استفاده از آزمون‌های مستمر	
	۴۲/۴	۱۹/۷	۲۰/۳	۹/۸	۷/۸		۲۷/۰	۵۱/۷	۱۸/۰	۲/۲			۱/۱
۳/۸۲	۸۶	۹۸	۶۶	۳۱	۱۴	۴/۲۸	۳۶	۴۳	۹	۱	فراوانی	توجه به اطلاعات قبلی دانش‌آموزان	
	۲۹/۲	۳۳/۲	۲۲/۴	۱۰/۵	۴/۷		۴۰/۴	۴۸/۳	۱۰/۱	۱/۱			درصد
۳/۸۲	۱۰۸	۸۵	۵۷	۳۱	۱۴	۳/۷۶	۲۶	۲۹	۲۲	۱۱	فراوانی	داشتن طرح درس مکتوب	
	۳۶/۶	۲۸/۸	۱۹/۳	۱۰/۵	۴/۷		۲۹/۲	۳۲/۶	۲۴/۷	۱۲/۴			۱/۱
۴/۲۵	۱۷۰	۶۳	۳۹	۱۳	۱۰	۴/۵۹	۶۲	۲۱	۴	۱	فراوانی	سبک و نحوه تدریس	
	۵۷/۶	۲۱/۴	۱۳/۲	۴/۴	۳/۴		۶۸/۷	۲۳/۴	۴/۵	۱/۱			۱/۱

جدول ۲. توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های مربوط به فناوری آموزشی

از نظر دانش‌آموزان						از نظر دبیران						گویه‌ها	
میانگین	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	میانگین	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم		
۳/۳۰	۱۰۱	۵۸	۳۸	۲۵	۱۳	۳/۵۵	۱۹	۳۴	۲۱	۷	۸	فراوانی	استفاده از آزمایشگاه زبان
	۳۴/۲	۱۹/۷	۱۳/۹	۸/۵	۲۴/۷		۲۱/۳	۳۸/۲	۲۳/۶	۷/۹	۹/۰		
۳/۲۴	۸۰	۶۱	۵۹	۳۹	۵۶	۳/۷۷	۲۰	۲۹	۲۲	۶	۹	فراوانی	استفاده از چارت‌های آموزشی
	۲۷/۱	۲۰/۷	۲۰/۰	۱۳/۲	۱۹/۰		۲۲/۵	۴۳/۸	۲۴/۷	۶/۷	۲/۲		
۳/۳۶	۱۰۷	۵۳	۳۹	۳۰	۶۶	۳/۸۳	۳۰	۲۹	۲۰	۵	۵	فراوانی	استفاده از فیلم‌های مکالمه
	۶۳/۳	۱۸/۰	۱۳/۲	۱۰/۲	۲۲/۴		۳۳/۷	۳۲/۶	۲۲/۵	۵/۶	۵/۶		
۳/۴۳	۹۶	۶۷	۵۱	۳۰	۵۱	۳/۸۴	۲۱	۳۷	۲۷	۴	۵	فراوانی	استفاده از کتاب‌های کمک درسی
	۳۲/۵	۲۲/۷	۱۷/۳	۱۰/۲	۱۷/۳		۲۳/۶	۴۱/۶	۳۰/۳	۴/۵	۴/۵		
۳/۲۴	۷۸	۶۱	۶۶	۳۴	۵۶	۳/۴۷	۱۵	۲۷	۳۵	۹	۳	فراوانی	استفاده از بسته‌های آموزشی
	۲۶/۴	۲۰/۷	۲۲/۴	۱۱/۵	۱۹/۰		۱۶/۹	۳۰/۳	۳۹/۳	۱۰/۱	۳/۴		
۳/۳۰		۶۸	۵۱	۳۳	۵۸	۳/۷۸	۲۴	۳۳	۲۴	۵	۳	فراوانی	استفاده از فناوری اطلاعات
		۲۳/۱	۱۷/۳	۱۱/۲	۱۹/۷		۲۷/۰	۳۷/۱	۲۷/۰	۵/۶	۳/۶		

و استفاده از بسته‌های آموزشی» با میانگین ۳/۲۴ است.

سؤال سوم: تا چه اندازه عوامل فردی دانش‌آموزان بر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی آنان مؤثر است؟ همان‌طور که از اطلاعات جدول ۳ استنباط می‌شود، دامنه میانگین نمرات از نظر دبیران، بین ۳/۷۴ تا ۴/۳۲ در نوسان است. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «انگیزه یادگیری» با میانگین ۴/۳۲ و کمترین میانگین مربوط به «دقت در تشخیص ناتوانی‌های خود» با میانگین ۳/۷۴ است. از نظر دانش‌آموزان، دامنه میانگین نمرات بین ۳/۷۰ تا ۴/۱۷ در نوسان است. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «داشتن مهارت در گوش دادن» با میانگین ۴/۱۷ و کمترین میانگین مربوط به «دقت در تشخیص ناتوانی‌های خود» با

میانگین ۳/۷۰ است.

سؤال چهارم: تا چه اندازه حجم مطالب و کثرت کتاب‌های درسی بر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است؟ با توجه به یافته‌های به‌دست آمده از جدول ۴، دامنه میانگین نمرات از نظر دبیران بین ۳/۸۹ تا ۴/۰۴ در نوسان است. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «کاربردی بودن مطالب» با میانگین ۴/۰۴ و کمترین میانگین مربوط به «ارتباط مطالب با تجربیات یادگیری قبلی دانش‌آموز» با میانگین ۳/۸۹ است. دامنه میانگین نمرات از نظر دانش‌آموزان بین ۳/۴۱ تا ۳/۷۲ در نوسان است. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «کاربردی بودن مطالب» با

جدول ۳. توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های مربوط به عوامل فردی دانش‌آموز

از نظر دانش‌آموزان						از نظر دبیران						گویه‌ها	
میانگین	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	میانگین	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم		
۴/۰۵	۱۳۳	۶۹	۷۴	۱۴	۵	۴/۰۷	۳۰	۳۷	۲۱	۱	۱	فراوانی	سرعت یادگیری
	۴۵/۱	۲۳/۴	۲۵/۱	۴/۷	۱/۷		۳۳/۷	۴۱/۶	۲۳/۶	۱/۱		درصد	
۴/۱۷	۱۳۲	۱۰۱	۴۸	۹	۵	۴/۲۲	۳۷	۳۹	۱۰	۲	۱	فراوانی	داشتن مهارت در گوش دادن
	۴۴/۷	۳۴/۲	۱۶/۳	۳/۱	۱/۷		۴۱/۶	۴۳/۸	۱۱/۲	۲/۲	۱/۱	درصد	
۳/۸۹	۱۱۸	۷۸	۶۴	۲۰	۱۵	۳/۹۳	۳۰	۳۰	۲۲	۷	۷	فراوانی	برنامه‌ریز بودن
	۴۰/۰	۲۶/۴	۲۱/۷	۶/۸	۵/۱		۳۳/۷	۳۳/۷	۲۴/۷	۷/۹	۷/۹	درصد	
۴/۱۰	۱۵۲	۶۵	۴۸	۱۵	۱۵	۴/۳۲	۴۷	۲۹	۹	۳	۱	فراوانی	انگیزه یادگیری
	۵۱/۵	۲۲/۰	۱۶/۳	۵/۱	۵/۱		۵۲/۸	۳۲/۶	۱۰/۱	۳/۴	۱/۱	درصد	
۳/۷۱	۱۱۲	۶۷	۶۵	۱۹	۳۲	۴/۱۰	۳۵	۳۲	۲۰		۲	فراوانی	نداشتن اضطراب در کلاس
	۳۸/۰	۲۲/۷	۲۲/۰	۶/۴	۱۰/۸		۳۹/۳	۳۶/۰	۲۲/۵		۲/۲	درصد	
۳/۷۰	۹۷	۷۷	۷۷	۲۳	۲۱	۳/۷۴	۲۲	۳۰	۳۱	۴	۲	فراوانی	دقت در تشخیص ناتوانی‌های خود
	۳۲/۹	۲۶/۱	۲۶/۱	۷/۸	۷/۱		۲۴/۷	۳۳/۷	۳۴/۸	۴/۵	۲/۲	درصد	
۴/۰۱	۱۴۷	۶۶	۴۷	۸	۲۷	۴/۰۲	۳۱	۳۲	۲۳	۳		فراوانی	انجام تکالیف
	۴۹/۸	۲۲/۴	۱۵/۹	۲/۷	۹/۲		۳۴/۸	۳۶/۰	۲۵/۸	۳/۴		درصد	
۳/۹۵	۱۴۷	۵۸	۴۹	۱۱	۳۰	۴/۱۴	۴۳	۲۵	۱۴	۵	۲	فراوانی	علاقه به درس زبان
	۴۹/۸	۱۹/۷	۱۶/۶	۳/۷	۱۰/۲		۴۸/۳	۲۸/۱	۱۵/۷	۵/۶	۲/۲	درصد	
۳/۷۳	۱۰۸	۷۲	۶۸	۲۲	۲۵	۳/۸۷	۲۶	۳۹	۱۴	۷	۳	فراوانی	داشتن توانایی خودیادگیری
	۳۶/۶	۲۴/۴	۲۳/۱	۷/۵	۸/۵		۲۹/۲	۴۳/۸	۱۵/۷	۷/۹	۳/۴	درصد	

جدول ۴. توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های مربوط به حجم مطالب و کثرت کتاب‌ها

از نظر دانش‌آموزان					از نظر دبیران					گویه‌ها			
میانگین	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	میانگین	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم		
۳/۵۲	۱۰۸	۷۸	۷۷	۳۸	۲۳	۳/۹۵	۲۲	۴۸	۱۴	۳	۲	فراوانی	حجم متناسب مطالب کتاب‌های درسی
	۳۶/۶	۲۶/۴	۲۶/۱	۱۲/۹	۷/۸		۲۴/۷	۵۳/۹	۱۵/۷	۳/۴	۲/۲	درصد	
۳/۴۱	۷۱	۷۷	۸۲	۳۱	۳۴	۳/۹۱	۲۵	۳۹	۱۹	۴	۲	فراوانی	ارتباط مطالب با نیازهای زندگی روزمره
	۲۴/۱	۲۶/۱	۲۸/۷	۱۰/۵	۱۱/۵		۲۸/۱	۴۳/۸	۲۱/۳	۴/۵	۲/۲	درصد	
۳/۶۳	۸۹	۸۳	۶۹	۳۴	۲۰	۳/۸۹	۲۰	۴۷	۱۶	۵	۱	فراوانی	ارتباط مطالب با تجربیات یادگیری قبلی
	۳۰/۲	۲۸/۱	۲۳/۴	۱۱/۵	۶/۸		۲۲/۵	۵۲/۸	۱۸/۰	۵/۶	۱/۱	درصد	
۳/۷۲	۱۰۵	۷۸	۶۱	۲۷	۲۴	۴/۰۴	۳۶	۲۹	۱۸	۴	۲	فراوانی	کاربرد بودن مطالب
	۳۵/۶	۲۶/۴	۲۰/۷	۹/۲	۸/۱		۴۰/۴	۳۲/۶	۲۰/۲	۴/۵	۲/۲	درصد	

میانگین ۳/۷۲ و کمترین میانگین مربوط به «ارتباط مطالب با نیازهای زندگی روزمره» با میانگین ۳/۴۱ است. سؤال پنجم: تا چه اندازه نحوه ارتباطات و تعامل میان دانش‌آموزان و معلم بر میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است؟ یافته‌های جدول ۵ بیانگر آن است که دامنه میانگین نمرات از نظر دبیران بین ۳/۸۴ تا ۴/۱۱ در نوسان است. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «اختصاص بخشی از محاوره کلاس به زبان انگلیسی» با میانگین ۴/۱۱ و کمترین میانگین مربوط به «محیط مناسب برای رفع اشکال» با میانگین ۳/۸۴ است. از نظر دانش‌آموزان، دامنه میانگین نمرات بین ۳/۶۶ تا ۳/۹۴ در نوسان است. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «ارتباط دوستانه با معلم» با میانگین ۳/۹۴ و کمترین میانگین مربوط به «علاقه به کار گروهی با سایر دانش‌آموزان» با میانگین ۳/۶۶ است. سؤال ششم: تا چه اندازه عوامل فرهنگی و اجتماعی بر

جدول ۵. توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های مربوط به ارتباطات و تعامل میان دانش‌آموز و معلم

از نظر دانش‌آموزان					از نظر دبیران					گویه‌ها			
میانگین	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	میانگین	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم		
۳/۹۴	۱۴۶	۵۶	۴۸	۱۹	۲۶	۳/۹۷	۲۷	۳۷	۲۲	۲	۱	فراوانی	ارتباط دوستانه با معلم
	۴۹/۵	۱۹/۰	۱۶/۳	۶/۴	۸/۸		۳۰/۳	۴۱/۶	۲۴/۷	۲/۲	۱/۱	درصد	
۳/۶۶	۱۰۲	۷۴	۶۱	۳۴	۲۴	۴/۰۱	۴	۳۳	۲۸	۲۴	۴	فراوانی	علاقه به کار گروهی با سایر دانش‌آموزان
	۳۴/۶	۲۵/۱	۲۰/۷	۱۱/۵	۸/۱		۴/۵	۳۷/۱	۳۱/۵	۲۷/۰	۴/۵	درصد	
۳/۷۱	۱۱۳	۷۵	۴۶	۳۱	۳۰	۳/۸۴	۱۵	۴۸	۲۳	۳		فراوانی	محیط مناسب برای رفع اشکال
	۳۸/۳	۲۵/۴	۱۵/۶	۱۰/۵	۱۰/۲		۱۶/۹	۵۳/۹	۲۵/۸	۳/۴		درصد	
۳/۷۴	۱۳۱	۵۴	۵۷	۱۷	۴۱	۴/۱۱	۳۵	۳۵	۱۵	۲	۲	فراوانی	اختصاص بخشی از محاوره کلاس به زبان انگلیسی
	۴۴/۴	۱۸/۳	۱۷/۶	۵/۸	۱۳/۹		۳۹/۳	۳۹/۳	۱۶/۹	۲/۲	۲/۲	درصد	

بر پیشرفت درس زبان انگلیسی بیش از سطح متوسط برآورد شده است. مقایسه نظرات معلمان و دانش‌آموزان نشان داد که t مشاهده شده درخصوص نحوه طراحی آموزشی، فناوری آموزشی، محتوای کتاب‌های درسی، و ارتباط دانش‌آموز و معلم در سطح $p < 0.05$ معنی‌دار بوده است. بنابراین بین نظرات معلمان و دانش‌آموزان تفاوت وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

آموزش به‌عنوان شاهره انتقال علوم و دانسته‌ها از نسلی به نسل دیگر، همواره مورد توجه ابنای بشر بوده است. امروزه آموزش زبان انگلیسی به دلیل توسعه اطلاعات، فناوری و ارتباطات به‌صورت یک اولویت در آمده است. اما در کشور ما آموزش زبان، خصوصاً در سطح مدارس راهنمایی که سنگ بنای آموزش زبان انگلیسی گذاشته می‌شود، با مسائل و مشکلات خاص خود روبه‌رو است. آموزش‌دهندگان زبان انگلیسی، یا از عوامل تأثیرگذار در پیشرفت درس زبان انگلیسی غافل‌اند و یا آگاهانه نسبت به آن بی‌توجه هستند. نتایج تحقیق حاضر به‌وضوح نشان می‌دهد که هم دبیران و هم دانش‌آموزان نقش این عوامل را بیش از سطح متوسط در

میزان پیشرفت تحصیلی درس زبان انگلیسی مؤثر است؟ از اطلاعات جدول ۶ می‌توان نتیجه گرفت که دامنه میانگین نمرات از نظر دبیران بین ۳/۴۷ تا ۳/۹۷ در نوسان است. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «ارزشمند بودن یادگیری زبان در جامعه» با میانگین ۳/۹۷ و کمترین میانگین مربوط به «سطح تحصیلات والدین» با میانگین ۳/۴۷ است. دامنه میانگین نمرات از نظر دانش‌آموزان بین ۳/۹۱ تا ۴/۰۰ در نوسان است. بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به «ایجاد یک نیاز اجتماعی» با میانگین ۴/۰۰ و کمترین میانگین مربوط به «سطح تحصیلات والدین» با میانگین ۳/۹۱ است.

آزمون سؤال‌های تحقیق

براساس نتایج به‌دست آمده، t مشاهده شده در مورد تدوین طراحی تدریس، استفاده از فناوری آموزشی، عوامل فردی دانش‌آموزان، حجم مطالب کتاب‌های درسی، نحوه ارتباطات و تعامل میان دانش‌آموزان و معلم و عوامل فرهنگی-اجتماعی از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای پنج درصد بزرگ‌تر است. بنابراین تأثیر عوامل فوق از نظر دبیران و دانش‌آموزان

جدول ۶. توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های مربوط به عوامل فرهنگی و اجتماعی

گویه‌ها		از نظر دبیران					از نظر دانش‌آموزان						
		بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
ارزشمند بودن یادگیری زبان در جامعه	فراوانی	۱	۲	۲۲	۳۷	۲۷	۳/۹۷	۲۶	۱۴	۵۳	۵۹	۱۴۳	۳/۹۵
	درصد	۱/۱	۲/۲	۲۴/۷	۴۱/۶	۳۰/۳	۸/۸	۴/۷	۱۸/۰	۲۰/۰	۴۸/۵		
ایجاد یک نیاز اجتماعی	فراوانی	۲	۳	۲۰	۳۵	۲۹	۳/۹۶	۲۰	۱۶	۳۹	۸۸	۱۳۲	۴/۰۰
	درصد	۲/۲	۳/۴	۲۲/۵	۳۹/۳	۳۲/۶	۶/۸	۱۵/۴	۱۳/۲	۲۹/۸	۴۴/۷		
موقعیت اجتماعی افراد تحصیل‌کرده در رشته زبان	فراوانی	۱	۳	۲۴	۳۷	۲۴	۳/۸۹	۱۹	۱۶	۵۹	۷۸	۱۲۳	۳/۹۲
	درصد	۱/۱	۳/۴	۲۷/۰	۴۱/۶	۲۷/۰	۶/۴	۵/۴	۲۰/۰	۲۶/۴	۴۱/۷		
فرصت بهتر اشتغال به لحاظ داشتن دانش زبان	فراوانی	۱	۵	۲۴	۳۴	۲۵	۳/۸۶	۲۱	۲۱	۵۰	۷۰	۱۳۳	۳/۹۳
	درصد	۱/۱	۵/۶	۲۷/۰	۳۸/۲	۲۸/۱	۷/۱	۷/۱	۱۶/۹	۲۳/۷	۴۵/۱		
مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی که نیازمند دانستن زبان است.	فراوانی	۱	۷	۲۱	۳۵	۲۵	۳/۸۵	۱۷	۱۶	۵۴	۸۳	۱۲۵	۳/۹۶
	درصد	۱/۱	۷/۹	۲۳/۶	۳۹/۳	۲۸/۱	۵/۸	۵/۴	۱۸/۳	۲۸/۱	۴۲/۴		
سطح تحصیلات والدین	فراوانی	۳	۱۱	۲۹	۳۳	۱۳	۳/۴۷	۱۵	۱۸	۶۷	۷۴	۱۲۱	۳/۹۱
	درصد	۳/۴	۱۲/۴	۳۲/۶	۳۷/۱	۱۴/۶	۵/۱	۶/۱	۲۲/۷	۲۵/۱	۴۱/۰		

پیشنهادها

با توجه به نتایج سؤال دوم تحقیق، به معلمان، دانش‌آموزان و برنامه‌ریزان درسی توصیه می‌شود، در آموزش و یادگیری درس زبان انگلیسی اهتمام بیشتری داشته باشند. به علاوه، غنی کردن کتب درسی و کمک‌درسی زبان انگلیسی باید در اولویت قرار گیرد.

نتایج بیانگر آن است که سبک و نحوه تدریس معلم می‌تواند بیشترین تأثیر را بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی داشته باشد. بر این اساس پیشنهاد می‌شود که در زمینه آموزش‌های ضمن خدمت روش‌های تدریس، سرمایه‌گذاری بیشتری شود. در این زمینه، از تجربیات معلمان موفق نیز برای آموزش استفاده شود.

بر اساس نتایج سؤال سوم تحقیق، توصیه می‌شود که برنامه‌های درسی، متناسب با نیاز دانش‌آموز طراحی شوند و به عوامل ایجاد انگیزه در کلاس درس (بر اساس متن کتاب و روش تدریس معلم) بیشتر توجه شود. مؤلفان هم کتاب‌های درسی را با توجه به نیازهای دانش‌آموزان در نواحی متفاوت کشور تدوین و مطالب علمی جذاب و جدیدی فراهم آورند.

با توجه به نتایج سؤال چهارم، برگزاری کلاس‌های آموزشی به منظور آشنایی با چگونگی برقراری ارتباط بین معلم و دانش‌آموز می‌تواند در این زمینه مثرتر باشد.

با در نظر گرفتن نتایج سؤال پنجم پیشنهاد می‌شود، یک ساعت از تدریس هفتگی درس زبان انگلیسی فقط به محاوره به زبان انگلیسی اختصاص یابد.

با توجه به یافته‌های سؤال ششم توصیه می‌شود، زمینه جذب و اشتغال دانش‌آموختگان زبان انگلیسی در موقعیت‌های مناسب فراهم شود.

منابع

جمالی پاقلعه، مهدیه (۱۳۸۷). «دانش‌آموزان و ناتوانی آن‌ها در تکلم به زبان انگلیسی». فصل‌نامه رشد آموزش زبان. شماره ۴. طراویان، مینا (۱۳۸۳). بررسی رابطه بین جو سازمانی مدارس متوسطه شهر اصفهان و تعهد سازمان دبیران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه خوارسگان. رشته برنامه‌ریزی آموزشی. میرحسینی، اکبر (۱۳۸۵). «توانایی انسان برای درک زبان». فصل‌نامه رشد آموزش زبان. شماره ۱. دوره ۲۱. وثوقی، حسین (۱۳۸۳). «ویژگی‌های علم زبان خوب از دیدگاه زبان‌آموزان». فصل‌نامه رشد آموزش زبان. ش ۵۹.

Carter, Ronald. Nunan, D. (2002). Teaching English to Speakers of Other Languages. Cambridge University Press.

پیشرفت تحصیلی زبان انگلیسی مؤثر می‌داند. این امر نشان می‌دهد که هر دو گروه به نقش و دخالت عوامل ذکر شده در پیشرفت تحصیلی زبان انگلیسی واقف هستند. بنابراین اولین قدم که شناسایی این عوامل باشد، برداشته شده است.

اما به نظر می‌رسد، بی‌توجهی به نحوه طراحی تدریس، تهیه و استفاده از وسایل و امکانات آموزشی (فناوری آموزشی)، بی‌توجهی به عوامل فردی و تناسب محتوای کتاب‌های درسی زبان انگلیسی، و مهیا نبودن شرایط مساعد فرهنگی-اجتماعی، به افت کیفیت تدریس زبان انگلیسی انجامیده است. در صورتی که باید هم‌زمان با گسترش اطلاعات و ارتباطات، نهایت تلاش را در جهت رسیدن به هدف (پیشرفت در زمینه یادگیری زبان انگلیسی که به عنوان زبان بین‌المللی معرفی شده) مبذول داشت. به طور کلی می‌توان گفت که در پیشرفت هر آموزشی، محصل، معلم و عوامل یاد شده سه عامل مکمل هم هستند که به ترتیب در صورت علاقه، تبحر و کارایی می‌توانند آموزش زبان را به بهترین وجه به ثمر برسانند.

از نتایج تحقیق حاضر می‌توان استنباط کرد که نحوه طراحی تدریس تأثیر جدی بر پیشرفت تحصیلی درس زبان دارد و از عوامل عمومی تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی است. بنابراین، توجه بیشتر به اصول طراحی تدریس توسط معلمان، زمینه موفقیت و پیشرفت تحصیلی بیشتر را فراهم خواهد کرد.

در باره استفاده از فناوری آموزشی، نتایج بیانگر آن است که استفاده از فناوری آموزشی هدف آموزش نیست، ولی از جمله عوامل مهم تأثیرگذار بر سرعت یادگیری و پیشرفت تحصیلی است و به شرایط زمانی و مکانی خاصی اختصاص ندارد. به گونه‌ای که کاربرد صحیح فناوری آموزشی، از یک سو بر کارایی و قدرت آموزش معلم می‌افزاید و از دیگر سو، محیط یادگیری را متنوع و مناسب‌تر می‌کند که در این صورت، پیشرفت تحصیلی چشم‌گیر خواهد بود.

نقش عوامل فردی در پیشرفت تحصیلی انکارناپذیر است و شرایط، امکانات، زمان و مکان عوامل فردی را حذف نمی‌کنند. مقایسه نظرات معلمان و دانش‌آموزان نیز مؤید همین نکته است.

حجم کتاب‌های درسی باید متناسب با ساعات تدریس و توانایی دانش‌آموزان تنظیم شود.

اهمیت این نتایج را می‌توان در اهمیت ارتباط و تعامل بین افراد جست‌وجو کرد، چرا که ارتباط و تعامل با دیگران جزء جدایی‌ناپذیر موفقیت و پیشرفت است.